

Svatá Hedvika, vévodkyně ve Slezsku, zakladatelka klášter v Třebnici v Polsku¹

Thomas Merton, OCSO

Pokud by cisterciáci někdy měli třetí řád, tak jejich nejvznešenějším členem by pravděpodobně byla svatá Hedvika. Mohli by se také připojit sv. Malachiáš a sv. Edmund z Canterbury, které řád adoptoval již ve svých počátcích. Ale svatá Hedvika byla víc než jen přítelkyně řádu a obdivovatelka jeho ducha. Žila cisterciácký život celistvým a plným způsobem jako mnozí svatí řádu, jistě jako svatá Tereza z Lorvac nebo její sestry svatá Sancha nebo blahoslavená Mafalda. Vskutku nebýt nehody, tak by svatá Hedvika mohla složit svoje řeholní sliby za stejných podmínek jako tyto portugalské princezny: uchovat si majetek a užívání jeho výtěžků za účelem jeho užití pro dobročinnost. Nějakým způsobem, zatímco Sancha, Tereza a Mafalda nějakým způsobem obdržely dispens, který jim umožnil tuto výjimku, svatá Hedvika toho nikdy nebyla schopna dosáhnout. Ale ze své strany se snažila žít co nejlépe stejným životem jako mnišky. Byl jí postaven domek v sousedství kláštera a v cisterciáckém hábitu a pod Řeholí následovala všechna cvičení, posty a kající úkony řádu. A vskutku, vyloučení ze společenství mnišek, které ona ctěla jako velké světice a jejichž součástí se cítila být nehodna, v ní dalo růst její hrdinské a obdivované pokoře. Hedvika (narozena kolem roku 1174) byla dcerou Bertholda, bavorského vévody. Její sestra byla královnou uherskou, a tak Hedvika byla také tetou velké svaté Alžběty Uherské. Sama Hedvika se provdala ve věku dvanácti let za Jindřicha, vévody Slezského. Po té co měli sedm dětí, učinili slib čistoty před wrocławským biskupem a Jindřich, pod vlivem své svaté manželky, se také věnoval kajícímu životu a dobrým skutkům. Jedna z jejich četných náboženských fundací byla v Trzebnici a byla obdařena takovou sumou důchodů, že to umožnilo cisterciáckým mniškám živit tisíc chudých.

Jako všichni svatí našeho řádu, spíše jako všichni opravdoví svatí všech časů a míst, svatá Hedvika byla osobou ohromující jednoduchosti: jednoduchá v intenzivní ryzosti a upřímnosti své pokory a své lásky. Nicméně nesmíme posuzovat starobylé světce s výrazně výjimečným charakterem podle jejich vnějších skutků. V současnosti je značná reakce proti všemu, co je ve vnějším způsobu zarážející nebo překvapující, a je to také dobrá věc, protože dnes nejsme dost prostí a upřímní, abychom dělali věci v duchu svatého Františka, který se pokořil, když vešel nahý do města, nebo svatého Bernarda, který, ve vzletu svaté lásky ke Královně nebe, vstoupil do katedrály ve Spira právě když končil zpěv *Salve Regina* a inspirovaným zvoláním tam jedním rázem doplnil: *O clemens! O pia! O dulcis Virgo Maria!*

Tedy svatá Hedvika byla úplně ponořena v obdivu k mniškám v Trzebnici. Jak byly svaté! A ubohá Hedvika, jak byla pozadu ve službě dobrému Bohu! Jaký chlad! Jaká hloupost! A tak myslela, že jediná naděje pro ní spočívá v modlitbě mnišek. Zem, po které chodily, byla pro ní svatá. Po té, co se jedna z oněch dobrých mnišek zvedla od modlitby a odešla, Hedvika se potají přiblížila a líbala místo, kde klečela. Jedna mniška, když všechny ostatní odešly do refektáře, se tajně vrátila do kostela, a našla svatou Hedviku, jak líbala místo, kde každá mniška stála v chóru. S úctou také líbala špinavé ručníky, které odložily mnišky k praní. Umývala si obličej vodou, kterou mnišky použily na mytí svých nohou.

Jedním slovem, vše, čeho se mnišky dotkly nebo použily, se stalo, v očích Hedviky, posvěceným předmětem, svátostí, prostředkem milosti. To stejné se dělo s chudými. Její dům se často plnil žebráky, chudými, chromými a nemocnými a svatá je přijímala u stolu nebo

¹ text převzat z: Vita Nostra, Rivista periodica dell'Associazione „Nuova Cîteaux“, 2023, n. 24.

si s nimi sedla používajíc po nich stejné poháry k pití a stejné nádoby k jídlu a upřednostňovala ty poháry, které před tím použili nemocní s nejnechutnějším onemocněním. Po těchto večerech sesbírávala drobky po chudých a jedla je, jakoby byly svaté. Protože dobře věděla, že náš Pán řekl: *To, co učiníte tomu nejmenšímu z mých bratří, jako byste učinili mně*. Pokud opravdu milujeme nějakou osobu, tak prokazujeme náš respekt jejímu tělu i jejímu duchu. Láska je příliš realistická než aby rozdělovala lidské bytí na dvě věci, které kdyby existovaly odděleně, tak by nemohly utvořit osobu: tělo a duše. Láska miluje osoby. Tedy, pokud milujeme božskou osobu Ježíše Krista našeho Pána a pohrdáme jeho Tělem, utočíme a zraňujeme Ho v Něm, může být naše láska opravdová? Všichni křesťané jsou údy jeho těla a všechny osoby jsou potenciálně jeho údy. A, pokud chceme milovat Krista v jeho údech, tak musíme vzdát jeho údům čest, kterou jim jsme povinováni. Svátý Pavel je ohledně toho velice naléhavý a sv. Benedikt mu dělá ozvěnu: *Honore invice praevenientes, „v uctivosti předcházejte jeden druhého“*.

Jedná se jednoduše o užití víry v našich vzájemných vztazích. Pouze víra nám může dát nezbytné principy pro lásku. A opravdu, není osoba, byť sebevíc dokonalá, u níž bychom nemohli nenalézt mnoho defektů a nedostatků, pokud se díváme jen na její přirozené dary, pokud jí posuzujeme na základě toho, co se týká nás a našich preferencí a omezených a pomíjivých citů. A není člověka na světě, byť sebevíc hříšného, v němž bychom nemohli nenalézt, pokud ho posuzujeme jako osobu, jež je stvořená a střezaná nekonečnou láskou Boží, mnoho ctností, mnoho kvalit a mnoho věcí, které nás vyvedou z míry pro obdiv a které nám dodají chuť klanět se Stvořiteli, který se v něm odráží.

Svatá Hedvika zajisté nebyla blázen, když měla takovou úctu pro ostatní muže a ženy. Bylo to něco naprosto jiného: v oné úctě vlastnila tajemství opravdové radosti. A opravdu, ani láska Boží sama o sobě nám nemůže přinést pokoj, pokud jí ničíme a popíráme tím, že pohrdáme naším bližním. Ale pokud, navzdory našim nedbalostem, například vzhledem ke ctnosti zbožnosti, což je pouze morální ctnost, opravdu milujeme a klaníme se Bohu a sloužíme mu v našich bratřích, tak teologická ctnost lásky přikryje množství hříchů proti morálním ctnostem.

Abychom pokračovali s láskou svaté Hedviky: navštěvovala dokonce i nepřátele ve vězení (spíše nepřátele svého manžela, protože ona jistě neměla nikoho takového!). V noci pokradmu navštěvovala spící služebníky, aby našla malé potřeby, které mohli mít ohledně oblečení nebo v jiných nezbytnostech. Jednou, zázrakem, přivedla k životu dva zločince, kteří byli oběšeni na příkaz jejího manžela a vévody Jindřich, jak v údivu nad zázrakem tak nad přemírou zbožnosti, která překonala všechny lidské zákony, přikázal z lásky k Hedvice, aby v budoucnosti, pokaždé když Hedvika projde kolem vězení, byly brány otevřeny a všichni vězni osvobozeni.

Pokud byla od někoho zraněna nebo poškozena, nikdy neprojevila netrpělivost nebo roztrpčení, ale vždy jen jakési lehké překvapení a říkala: *Ať ti Bůh odpustí! Proč děláš takové věci?*

Co se týká jejích kajících skutků, často chodila po venku bosa, také v zimě, když jí led a sníh rozdíraly chodidla až do krve. A zimy ve Slezsku nejsou vůbec mírné. Oblékala těžkou suknici z koňské zíně a mrskala se tak, že její záda vypadala jako po lynči. Ale byla také jedna vtipná historka spojená s její abstinencí od jakéhokoliv vína nebo silnějšího nápoje. Vévoda Jindřich byl tak trochu jako oni mniši, na které si stěžoval svátý Benedikt, jejichž předsudek jim neumožňoval věřit, že voda není nebezpečná pro zdraví. Když Jindřich zjistil, že jeho manželka nepije nic jiného než vodu, hodně se vzrušil a rozhodl se zjistit, jestli takhle příšerná informace je pravdivá. Aby to zjistil, tak se vplížil za ní, když byla u stolu a náhle jí vytrhl pohár s pitím a přiblížil ho ke rtům. Bylo to víno - nebo lépe, když ho ochutnal, bylo to víno, i přestože když bylo na stole, tak to byla voda. Tímto malým zázrakem, nicméně, Pán ukázal, jak je spokojený se svojí služebnicí Hedvikou a její abstinencí. Tohle se samozřejmě stalo před tím, než oblékla cisterciácký hábit.

Byla věrná a plná lásky ve své zbožnosti k Nejsvětější mešní oběti, která bez pochyby musela být pramenem veškeré její velké lásky k bližnímu. Eucharistie, vskutku, je svátost lásky, svátost

jednoty a pokoje, která nám byla dána, jak velice dobře pochopili otcové církve, aby nás sjednotila jedny s druhými v Kristu.

Ke všem ostatním ctnostem se připojila koruna dokonalé důvěry v Boží dobrotu a dokonalé odevzdanosti do jeho milosrdné Prozřetelnosti. Byla velice trpělivá a odevzdaná, když vévoda Jindřich byl zajat a uvězněn svým nepřítelem Konrádem Mazovským, nakonec byl díky jejím modlitbám osvobozen. Předpověděla, že její syn Jindřich zemře násilnou smrtí. Následně překvapila mnišky, s jakým klidem přijala zprávu o jeho smrti v bitvě z rukou Tatarů. *Proč jste neklidné?*, ptala se jich. *Bůh může se svým stvořením činit, co chce. Chcete, abych se stavěla proti jeho vůli?*

Po dlouhé nemoci, během které byla navštěvována a těšena Matkou Boží a mnoha svatými, zemřela 15. října 1243. Ale jak v římském kalendáři, tak v cisterciáckém posunuli její svátek na následující den.